

ਨਵੀਂ ਟੀਮ ਅਤੇ ਹੋਰ

(15:40-16:10)

ਨਵੀਂ ਜਗ੍ਹਾ ਇੰਜੀਲ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਟੀਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਦ ਯਿਸੂ ਨੇ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ, ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਦੋ ਦੋ ਕਰਕੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ (ਮਰਕੁਸ 6: 7)। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਪੌਲੁਸ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ।¹ ਮੈਂ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਖੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਗਏ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਅਤੇ ਤਿਆਗ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਉਹਦੇ ਨਤੀਜੇ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਕਿਉਂਕਿ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਕੇ ਅਖ਼ੀਰ ਛੱਡ ਗਏ, ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਏ, ਟੁੱਟ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ।

ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਬਰਨਬਾਸ ਅਤੇ ਯੂਹੰਨਾ ਮਰਕੁਸ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਯਾਤਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਇਹੀ ਸੋਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਟੀਮ ਦਾ ਭਾਗ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੀ ਰਹੇਗੀ। ਪਰ ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਮਰਕੁਸ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ (13: 13)। ਫਿਰ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਦੂਜੀ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਬਰਨਬਾਸ ਨਾਲ ਉਹਦਾ ‘ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ’ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਚਲੇ ਗਏ (15: 39)। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਉਹ ਟੀਮ ਫਿਰ ਤੋਂ ਬਣਾਉਣੀ ਸੀ। ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ,² ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਟੀਮ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ: ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ, ਖਿਡਾਰੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ; ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਖਿਡਾਰੀ ਦੂਜੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਯੋਗ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਾ ਕਿੰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਤੋਂ ਟੀਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਬਣਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਅਹਿਮ ਹੈ; ਉਸ ਨੇ ਸਹੀ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਸੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ! ਪੌਲੁਸ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਬੇਹੱਦ ਅਹਿਮ ਕੰਮ ਸੀ।

ਇਸ ਪਾਠ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਦੂਜੀ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਯਾਤਰਾ, ਅਰਥਾਤ ਉਸ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਾਂਗੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੂਰ ਦਰਾਜ਼ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤਕ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਉਹਨੇ ਕਦੇ ਖ਼ਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਇੰਜੀਲ ਸੁਣਾਏਗਾ। ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਵੇਖਾਂਗੇ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਸਹਿਕਰਮੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਨਵੀਂ ਟੀਮ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਉਹਦੀ ਬਾਕੀ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੌਰਾਨ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ ਸੀ।^੩ ਟੀਮ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧਕੇ ਉਹ ਉਹਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਆਰੇ ਦੋਸਤ ਬਣ ਗਏ।

ਕਿਸੇ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ (15:40, 41)

ਪੌਲਸ ਅਤੇ ਬਰਨਬਾਸ ਵੱਖ ਹੋਣ ਤੇ ਪੌਲਸ ਨੇ ਦੂਜੀ ਯਾਤਰਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਸੀਲਾਸ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ। ਸੀਲਾਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਪਾਠ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਸੀ; ਉਹ ਇਕ ਨਬੀ (15:32) ਅਤੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ 'ਮੋਹਤਬਰ ਲੋਕਾਂ' ਵਿੱਚੋਂ (ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਮੰਡਲੀ ਦਾ ਐਲਡਰ^੪) ਸੀ (15:22)। ਉਹ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਦੇਣ ਲਈ ਪੌਲਸ, ਬਰਨਬਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅੰਤਾਕੀਆ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ। ਅੰਤਾਕੀਆ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਉਹਨੇ ਵਚਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ, ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਦਲੇਰ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਸੀ (15:32)। ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲਸ ਉਹਦੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨੇ ਉਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਰਗੇ ਜਜ਼ਬੇ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਪੌਲਸ ਵੱਲੋਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੇ ਕਿ ਬਰਨਬਾਸ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਹਨੂੰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਉਹਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀਲਾਸ ਦਾ ਹੀ ਚਿਹਰਾ ਆਇਆ ਸੀ।^੫

ਪਹਿਲੀ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਕਾਇਮ ਹੋਈਆਂ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਵਿਚ ਫੇਰ ਤੋਂ ਜਾਣ ਦੇ ਪੌਲਸ ਦੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਸੀਲਾਸ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਚੋਣ ਸੀ।^੬ ਪੌਲਸ ਵਾਂਗ ਹੀ ਉਹ ਖੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਬੋਲ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਕੰਮ ਦਾ ਬੋਝ ਵੰਡ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪੌਲਸ ਵਾਂਗ ਹੀ ਉਹ ਇਕ ਰੋਮੀ ਨਾਗਰਿਕ ਸੀ (16:37), ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਉਹੀ ਸਿਆਸੀ ਹੱਕ ਸਨ ਜੋ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਸਨ। ਉਸ ਵਿਚ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਕਾਬਲ ਹੋਣ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਯੋਗਤਾ ਸੀ ਭਾਵ ਉਹ ਮੰਡਲੀਆਂ ਵਿਚ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਸਹੀ ਹੋਣ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ (16:4) ਜਿਵੇਂ ਉਹਨੇ ਅੰਤਾਕੀਆ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਸੀ (15:22, 27)।

ਸੀਲਾਸ ਨੂੰ ਟੀਮ ਵਿਚ ਰਲਾ ਕੇ ਪੌਲਸ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਆਦਮੀ ਨਾਲ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਜੋ ਉਹਦੇ ਭਾਰ ਨੂੰ ਹੌਲਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ: "ਪਰ ਪੌਲਸ ਨੇ ਸੀਲਾਸ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਅਤੇ ਜਾਂ ਭਾਈਆਂ ਕੋਲੋਂ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਵਰ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਰ ਪਿਆ" (ਆਇਤ 40)। ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ, ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ (ਰਸਮੀ ਜਾਂ ਗੈਰ ਰਸਮੀ) ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਤਾਕੀਆ ਦੇ ਭਾਈਆਂ ਨੇ ਮੰਡਲੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਬਰਕਤ ਦੇ ਕੇ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਰਨਬਾਸ ਨੇ ਮਰਕੁਸ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਕੁਪਰੁਸ ਵੱਲ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਆਇਤ 39), ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪੌਲਸ ਨੇ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਸਫ਼ਰ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਉਹਨੇ ਪਹਿਲੀ ਯਾਤਰਾ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਗੋਂ ਉਹ ਅਤੇ ਸੀਲਾਸ ਉੱਤਰ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਨੂੰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਡਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਤਰਸੁਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਦਸ ਜਾਂ ਵੱਧ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਸ ਦੌਰਾਨ ਪੌਲਸ ਨੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਨਿੱਕਲ ਪਏ^੭: "ਅਰ ਸੂਰੀਆ ਅਤੇ ਕਿਲਕੀਆ ਵਿਚ ਫਿਰਦੇ ਹੋਏ ਉਸਨੇ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਤਕੜੇ ਕੀਤਾ" (ਆਇਤ 41)।^੮ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਤੋਂ ਆਈ ਚਿੱਠੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਸੀ (ਆਇਤ 23); ਜੇ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਯਕੀਨਨ ਪੌਲਸ ਅਤੇ ਸੀਲਾਸ ਨੇ ਐਤਕੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।^੯

ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਣਾ (16:1-5)

ਸੂਰੀਆ ਅਤੇ ਕਿਲਕੀਆ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਪੌਲੁਸ ਅਤੇ ਸੀਲਾਸ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਨਿਕੱਲ ਪਏ। ਕਿਲਕੀਆ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਮੈਦਾਨੀ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚੋਂ ਜਾਂਦਿਆਂ ਉਹ ਕਿਲਕੀਆ ਦੌਰੇ¹⁰ ਚੋਂ ਦੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਤੌਰਸ ਪਹਾੜ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਕੇ, ਅਖੀਰ ਦੱਖਣੀ ਗਲਾਤੀਆ ਦੇ ਪਠਾਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਜਿੱਥੇ ਪਹਿਲੀ ਯਾਤਰਾ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ: 'ਉਹ ਦਰਬੇ ਅਤੇ ਲੁਸਤ੍ਰਾ ਵਿਚ ਵੀ ਆਇਆ' (16:1ਉ)। ਪੌਲੁਸ ਪੱਛਮ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪੂਰਬ ਤੋਂ ਆਇਆ ਇਸ ਲਈ ਦਰਬੇ ਦਾ ਨਾਂਅ ਲੁਸਤ੍ਰਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ। (ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਦਰਬੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਵੱਲੋਂ ਬਰਨਬਾਸ ਬਾਰੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਉਹਨੇ ਕੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।)

ਜਦ ਪੌਲੁਸ ਲੁਸਤ੍ਰਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਿਆ,¹¹ ਤਾਂ 'ਵੇਖੋ ਉੱਥੇ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਨਾਮੇ ਇਕ ਚੇਲਾ ਹੈ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਇਕ ਨਿਹਚਾਵਾਨ ਯਹੂਦਣ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਦਾ ਪਿਉ ਯੂਨਾਨੀ ਸੀ' (16:1ਅ)। ਇੱਥੇ ਸਾਡੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਉਸ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ '[ਪੌਲੁਸ ਦਾ] ਬਹੁਤ ਪਿਆਰਾ ਦੋਸਤ'¹² ਅਤੇ 'ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਉਹਦਾ ਪੁੱਤਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਕਦੇ ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ' ਬਣ ਗਿਆ।¹³

2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 1:5 ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਯੂਨੀਕੇ 'ਇਕ ਨਿਹਚਾਵਾਨ ਯਹੂਦਣ' ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਵੀ ਭਗਤਣ ਸੀ ਜਿਹਦਾ ਨਾਂਅ ਲੋਈਸ ਸੀ। ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਭਗਤਣ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਨੂੰ ਵਚਨ ਦੀ ਕਾਫੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ (2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 3:15) ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਵਚਨ ਪ੍ਰਤੀ ਡੂੰਘਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ (2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 1:5)। ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਲੁਸਤ੍ਰਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੇ ਯੂਨੀਕੇ ਅਤੇ ਲੋਈਸ ਹੀ ਮਸੀਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣੀਆਂ¹⁴ ਸਗੋਂ ਜਵਾਨ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਜੋ ਉਸ ਵਕਤ ਅਜੇ ਗੱਭਰੂ¹⁵ ਹੀ ਸੀ, ਨੇ ਵੀ ਬਪਤਿਸਮਾ ਲਿਆ ਸੀ।¹⁶

ਉਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਬਰਕਤ ਹੈ ਜਿਹਦੇ ਮਾਂ ਪਿਓ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਂ ਪਿਓ ਆਪਣੀ ਰੂਹਾਨੀ ਭਲਾਈ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ! ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਹੋ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਅਤੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਉਸ ਵੱਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੋ!¹⁷ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਯੂਨੀਕੇ ਨੇ ਖੁਦਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਉਹਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ!

ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨੀਕੇ ਅਤੇ ਲੋਈਸ ਨੇ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮਿਲਣ ਜਾਂ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ '[ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਨੂੰ] ਉਹਦਾ ਠੀਕ ਰਾਹ ਸਿਖਾਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਵੱਡਾ ਹੋ ਕੇ ਚੱਲਣਾ ਸੀ' (ਤੁਲਨਾ ਕਹਾਉਤਾਂ 22:6)। ਲੁਸਤ੍ਰਾ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਭਵਨ (ਸਮਾਜ) ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਉੱਥੇ ਕੋਈ ਰੱਬੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।¹⁸ ਫਿਰ ਯੂਨੀਕੇ ਦਾ ਵਿਆਹ ਇਕ ਗੈਰ ਯਹੂਦੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ¹⁹ ਜੋ ਉਹਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਹਦੇ ਧਰਮ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ।²⁰ ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਯੂਨੀਕੇ ਦੀ ਥਾਂ ਪਾਓ²¹ ਤਾਂ ਵੇਖੋ ਕਿ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਕਿਵੇਂ ਨਿੱਕਲਿਆ ਅਤੇ

ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਦਿਲ ਰੱਖੋ।

ਵਿਚ-ਵਿਚ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਜਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਮੈਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਉਦਾਸੀ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੈ ਭਾਵ ਮੈਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੋਂ ਡਿੱਗਣ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਰੂਹਾਨੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੁਣ ਕੇ ਮੇਰਾ ਖੂਨ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਵਾਨ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਵੇਖ ਕੇ ਪੌਲਸ ਜ਼ਰੂਰ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਟੀਨ ਏਜ ਖਤਮ ਹੋਣ ਜਾਂ ਵੀਹ ਸਾਲ ਦਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ,²² ‘ਉਹ ਲੁਸਤਾ ਅਤੇ ਇਕੋਨਿਉਮ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਭਾਈਆਂ ਵਿਚ ਨੇਕਨਾਮ ਸੀ’ (16:2)। ਇਕੋਨਿਉਮ ਲੁਸਤਾ ਤੋਂ ਥੋੜੀ ਹੀ ਦੂਰ ਸੀ,²³ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਦੂਰ ਤਕ ਕੰਮ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹਦੀ ਪਛਾਣ ਇਕ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ।²⁴ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਸ਼ਾਇਦ ਪੌਲਸ ਦੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਲੁਸਤਰਾ ਦੀ ਮੰਡਲੀ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਇੰਜੀਲ ਸੁਣਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ (1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 4:14)²⁵, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਜਵਾਨ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਵਾਂਗ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਅਜੇ ਵੀ ਖਿਝ ਕੇ ਹੀ ਬੋਲਦਾ ਸੀ।

ਇਹਦੇ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਸ਼ਰਮੀਲਾ²⁶ ਅਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਿਸਮਾਨੀ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ (1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 5:23)। ਫਿਰ ਵੀ ਪੌਲਸ ਨੇ ਉਸ ਵਿਚ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵੇਖੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਪੌਲਸ ਨੇ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਨਾਲ ਉਹ ਕਰਨਾ ਚੁਣਿਆ ਜੋ ਬਰਨਬਾਸ ਨੇ ਪੌਲਸ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸੇਵਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪੌਲਸ ਨੇ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਨਾਲ ਉਹੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ ਜੋ ਬਰਨਬਾਸ ਨੇ ਮਰਕੁਸ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ ਸੀ: ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸੇਵਾ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣਾ। ਪੌਲਸ ਨੇ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਵਿਚ ਇਕ ਦਿਨ ਉਹਦੀ ਥਾਂ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਝਲਕ ਵੇਖੀ (2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 2:2)।

ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 16:3 ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ‘ਪੌਲਸ ਨੇ ਚਾਹਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਚੱਲੇ।’ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਅਜੇ ਜਵਾਨ ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ,²⁷ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਯੂਨੀਕੇ ਨੇ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਸਫ਼ਰ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਦੇ ਨਾਲ ਭੇਜੇ ਜਾਂ ਨਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਕਿ ਯੂਨੀਕੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਲਈ ਬੜੀ ਇੱਜ਼ਤ ਭਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਪਲ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਮਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰੋ; ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਪੌਲਸ ਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਘਸੀਟਦੀ ਹੋਈ ਭੀੜ ਦਾ ਦਿਲ ਟੁੰਬਵਾਂ ਰੋਲਾ ਸੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਅਜੇ ਵੀ ਲਹੂ ਨਾਲ ਲਿੱਬੜੀ ਅਤੇ ਫਿੱਸੀ ਹੋਈ ਉਹਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਹੁਣ ਇਹ ਆਦਮੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜਾਨਵਰ ਵਾਂਗ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ‘ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਬੇਟਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਆਕੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਬਣ ਜਾਵੇ।’ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਹੋਗੇ? ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਨੇ ਕੀ ਕਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਪਣੇ ਸੀਮਤ ਜਿਹੇ ਤਜਰਬੇ ਵਿਚ, ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਫਿਰਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਾਰਣ ਉਹ ਵਿਲਕਦੀਆਂ ਮਾਂਵਾਂ ਹਨ ਜੋ ਆਖ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ‘ਮੈਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਜਾਵੀਂ! ਤੂੰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕੌਣ ਪੁੱਛੇਗਾ!’ ਜਾਂ ‘ਮੇਰੇ ਬੁਢਾਪੇ ਦਾ ਸਹਾਰਾ, ਮੈਥੋਂ ਮੇਰੇ ਪੋਤੇ/ਪੋਤੀ ਜਾਂ ਦੋਹਤੇ/ਦੋਹਤੀ ਨੂੰ ਨਾ ਖੋਹ!’²⁸ ਜੇ ਮਾਰ ਕੁੱਟ ਖਾਂਦਾ ਹੋਇਆ ਕੋਈ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਆ ਕੇ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਕਹੋ, ‘ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਲਿਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦੁੱਖ ਝੱਲੇ’? ਤਾਂ ਪਤਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਖੁਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਬਰਕਤ ਦੇਵੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਜਾਣ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਯੂਨੀਕੋ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ‘ਜੇ ਤੂੰ ਐਥੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਰਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਸੀ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਲੋੜ ਨਾਲੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਕੰਮ ਬਹੁਤਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਮਾਪੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਡੀ ਫਿਕਰ ਕਰਨਾ ਤੇਰਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਤੇਰੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਕਰੇਗਾ। ਮੇਰਾ ਅਸੀਰਵਾਦ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੈ।’

ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਉਸ ਟੀਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ; ਉਹ ਦੋ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਹੋ ਗਏ। ਪੌਲਸ ਨੇ ਫਿਰ ਕੁਝ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਸਗੋਂ ਦੰਗ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ: ‘ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਗਿਰਦੇ ਦੇ ਸਨ ਉਹ ਨੂੰ [ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਨੂੰ] ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਸੱਭੋ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਦਾ ਪਿਉ ਯੂਨਾਨੀ ਸੀ’²⁹ (ਆਇਤ 3ਅ)। ਭਲਾ ਇਹ ਉਹੀ ਪੌਲਸ ਹੈ ਜੋ ਯਹੂਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਲੜਿਆ ਸੀ ਜੋ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮਸੀਹੀ ਬਣਨ ਲਈ ਸੁੰਨਤ ਕਰਾਉਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ (15:2)? ਭਲਾ ਇਹ ਉਹੀ ਪੌਲਸ ਹੈ ਜਿਹਨੇ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਦੀ ਸਭਾ ਵਿਚ ਜਾਂਦਿਆਂ ਤੀਤੁਸ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ (ਗਲਾਤੀਆਂ 2:3)? ਭਲਾ ਇਹ ਉਹੀ ਪੌਲਸ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਗਲਾਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ‘ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸੁੰਨਤ ਕਰਾਵੋ ਤਾਂ ਮਸੀਹ ਕੋਲੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਝ ਲਾਭ ਨਾ ਹੋਵੇਗਾ’ (ਗਲਾਤੀਆਂ 5:2)? ਭਲਾ ਇਹ ਉਹੀ ਪੌਲਸ ਹੈ ਜੋ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿ ਸੁੰਨਤ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਤੋਂ ਚਿੱਠੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ (16:4)?

ਸਮਝੋ ਕਿ ਪੌਲਸ ਨੇ ਸੁੰਨਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਲੱਗਾ ਕਿ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਦੋਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚਲੇ ਫਰਕਾਂ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। ਤੀਤੁਸ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ: ਤੀਤੁਸ ਇਕ ਗੈਰ ਯਹੂਦੀ ਸੀ (ਗਲਾਤੀਆਂ 2:3) ਅਤੇ ਯਹੂਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਉਹਦੀ ਸੁੰਨਤ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 15:1)। ਜੇ ਪੌਲਸ ਤੀਤੁਸ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੰਦਾ, ਤਾਂ ਝੂਠੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸੌਖਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਪੌਲਸ ਇਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪੌਲਸ ਨੇ ਤੀਤੁਸ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਇਕ ਯਹੂਦੀ ਵਾਲਾ ਸੀ (16:1) ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਉਹਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲਿਖਤ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲਸ ਨੇ ਉਹਦੀ ਸੁੰਨਤ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ: ‘... ਉਨ੍ਹਾਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਗਿਰਦੇ ਦੇ ਸਨ ... ਕਿਉਂ ਜੋ ਸੱਭੋ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹਦਾ ਪਿਉ ਯੂਨਾਨੀ ਸੀ’ (16:3)। ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਯਹੂਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਯਹੂਦੀ ਲੋਕ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਨੂੰ ਯਹੂਦੀ ਹੀ ਮੰਨਦੇ ਸਨ³⁰ ਪਰ ਉਹਦੀ ਸੁੰਨਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਤਕਨੀਕੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਹ ਈਮਾਨ ਤੋਂ ਡਿੱਗਣ ਵਾਲਾ ਯਹੂਦੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੇ ਜੇ ਉਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਭਵਨ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਪੌਲਸ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਉੱਥੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਜੇ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਭਵਨ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ

ਮਿਲਣੀ ਸੀ। ਨਾਲੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਲੱਗਣ ਤੇ ਕਿ ਪੌਲਸ ਨੇ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਦੇ ਈਮਾਨ ਤੋਂ ਡਿੱਗਣ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀ ਸੀ। ਪੌਲਸ ਨੇ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਕੰਮ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕੀਤੀ।³¹ ‘‘ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਵਿਹਾਰਕ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇੰਜੀਲ ਦੀ ਸੇਵਕਾਈ ਲਈ ਉਹ ਬਹੁਤਾ ਫ਼ਾਇਦੇਮੰਦ ਹੋ ਸਕੇ।’’³²

ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 16:3, 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 9 ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਵਿਹਾਰਕ ਇਜ਼ਹਾਰ ਹੈ:

ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਸਭਨਾਂ ਤੋਂ ਅਜ਼ਾਦ ਸਾਂ ਤਾਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਦਾਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਬਾਹਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਲਿਆਵਾਂ। ਅਤੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਲਈ ਮੈਂ ਯਹੂਦੀ ਜਿਹਾ ਬਣਿਆ ਕਿ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਲਿਆਵਾਂ ... ਮੈਂ ਸਭਨਾਂ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਬਣਿਆ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਮੈਂ ਹਰ ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਵਾਂ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 9:19-22)।

ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 16 ਅਤੇ 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 9 ਵਿਚ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਿਧਾਂਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ: ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇੰਜੀਲ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ, ਸਾਨੂੰ ਸੱਚਾਈ ਨਾਲ ਬਗੈਰ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤੇ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਠੋਕਰ ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹਿਣ। ਤੀਤੁਸ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਨਾਲ ਸੱਚਾਈ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਨਾਲ ਸੱਚਾਈ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਬਲਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਇਕ ਦਾਗ ਮਿਟ ਗਿਆ।

ਅਜੋਕੀਆਂ ਕਈ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਲੋਕ ਖਰੂਵੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੱਭਿਅ ਜ਼ਰੂਰ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੋਕਰ ਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਰੱਖਦੇ ਸਾਂ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜੁੱਤੀਆਂ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲਾਹ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨ ਤੇ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਦੇਣਾ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸੇਵਕ ਆਪਣੇ ਆਂਢ ਗੁਆਂਢ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਸੱਚਾਈ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇੰਜੀਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਖੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ।

ਪਰ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਕਿ ਲੋਕ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਿਚ ਸੱਚਾਈ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਹਰ ਥਾਂ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ‘‘ਸਮਝਦਾਰ ਆਗੂ ਬਖੂਬੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਤੇ ਕਦੇ ਅੜਨਾ ਅਤੇ ਕਦੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਹੈ।’’³³ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਔਖਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲੱਗਿਆਂ ਬੁੱਧ ਲਈ ਖ਼ੁਦਾ ਕੋਲੋਂ ਦੁਆ ਕਰਨੀ (ਯਾਕੂਬ 1:5), ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਸਿਆਣੇ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ (ਕਹਾਉਤਾਂ 11:14)।

ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਦੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਜਵਾਨ ਵੱਲੋਂ ਆਪ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੁੰਨਤ ‘ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਆਪ੍ਰੋਸਨ’ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਇਹ ਤਕਲੀਫ਼ਦੇਹ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਘਬਰਾਹਟ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਜੇ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਅੱਜ ਦੇ ਕੁਝ ਜਵਾਨਾਂ ਵਰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ‘ਕੋਈ ਮੈਥੋਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਇੰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ!’ ਜਾਂ ‘ਮੈਨੂੰ ਬਾਈਬਲ ਵਿੱਚੋਂ ਦੱਸੋ ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਸੁੰਨਤ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ!’ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਨੂੰ ਤਕਲੀਫ਼ ਅਤੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇੰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ।³⁴ ਉਹਨੇ ਸੁੰਨਤ ਕਿਉਂ ਕਰਵਾਈ? ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਬੇਹਤਰੀ ਅਤੇ ਦੁਨਿਆਂ ਉੱਤੇ ਚੰਗਾ ਅਸਰ ਛੱਡਣ ਲਈ। ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਿਬਾਸ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰ ਨਾਲ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਵਾਨ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਤੋਂ ਸਬਕ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੈਰ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਵੀ ਚਲਦਾ ਰਹਿਣ ਲਈ ਪੌਲੁਸ ਇਕ ਜਵਾਨ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਣ ਦੇ ਵਾਧੂ ਫ਼ਾਇਦੇ ਨਾਲ ਫੇਰ ਤੋਂ ਸਫ਼ਰ ਤੇ ਨਿੱਕਲ ਪਿਆ। ਪ੍ਰਭੂ ਲਈ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਨਾਲੋਂ ਅਹਿਮ³⁵ ਅਤੇ ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੇ, ਕੰਮ ਦੌਰਾਨ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ।³⁶ ਜਿੱਥੇ ਤੁਸੀਂ ਬੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਹੋ ਉੱਥੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵੇਖੋ। ਭਲਾ ਉੱਥੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਜਵਾਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ? ਭਲਾ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਸਖ਼ਸ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਸਿਖਾ ਸਕਦੇ ਹੋਵੋ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋਵੋ? ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਇਹ ਕੰਮ ਸਵਰਗ ਦੇ ਰਾਜੇ ਲਈ ਬੇਹੱਦ ਅਹਿਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਹੁਣ ਇਸ ਟੀਮ ਦੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਵਕਤ ਸੀ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਲੁਸਤ੍ਰਾ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਐਲਡਰਾਂ ਨੇ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਉੱਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖੇ ਸਨ (1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 4: 14)। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਵੀ (2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 1: 6) ਉਸ ਨੂੰ ਅਚੰਭੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਦੇਣ ਲਈ ਉਸ ਉੱਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖੇ ਸਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਐਲਡਰਾਂ ਅਤੇ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸ ਕੰਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਸਭਾ ਕੀਤੀ।³⁷ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਿਦਾਈ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਵਾਨ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਹੰਝੂ ਰੋਕਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਕੇ, ਲੁਸਤ੍ਰਾ ਵਿਚ ਭਾਈਆਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਨਿੱਕਲ ਪਿਆ, ਅਤੇ ਅਨਿਸਚਿਤ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਪੌਲੁਸ ਅਤੇ ਸੀਲਾਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਮਿੱਟੀ ਘੱਟੇ ਵਾਲੇ ਪੈਂਡੇ ਤੇ ਚੱਲ ਪਿਆ।

ਇਹ ਲੋਕ ਉੱਤਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਯਾਤਰਾ ਵਿਚ ਇਕੋਨਿਉਮ, ਪਿਸਿਦੀਆ ਤੇ ਅੰਤਾਕੀਆ, ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਾਇਮ ਹੋਈਆਂ ਮੰਡਲੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ, ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਗਏ।³⁸ ‘ਉਹ ਨਗਰ ਨਗਰ ਫਿਰਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਹੁਕਮ ਜਿਹੜੇ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚਲਿਆਂ ਰਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੇ ਠਹਿਰਾਏ ਸਨ ਮੰਨਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਦੇ ਗਏ’³⁹ (16: 4)। ਇਸ ਆਇਤ ਵਿਚ ‘ਉਹ’ ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿਓ। 15: 40 ਤੋਂ 16: 3 ਵਿਚ ਇਕ ਵਚਨ ‘ਉਹ’ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਈ ਸੀ ਜੋ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਕੰਮ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਪਰ 16: 4 ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਉਹ’ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਰਹੇ ਸਨ: ਸੀਲਾਸ ਨੇ ਇਹ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਦਾ ਅਪਣਾ ਮਕਸਦ

ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਹੁਕਮ ਅਸਲ 'ਚ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚਲੇ ਰਸੂਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਕਦੇ ਪੌਲਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੋਕ ਪਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਰ ਐਤਕੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਿਸ਼ਨਰੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਕਾਈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭਰੀ ਲਗਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਖੁਦਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਬਰਕਤ ਪਾਈ। ‘‘ਸੋ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਨਿਹਚਾ ਵਿਚ ਤਕੜੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ⁴⁰ ਅਤੇ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਵਧਦੀਆਂ ਗਈਆਂ’’ (16:5)।⁴¹

ਕਿਸੇ ਦਾ ਸੁਝਨਾ (16:6-11)

ਫਰੂਗੀਆ ਅਤੇ ਗਲਾਤੀਆ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਤੋਂ ਪੌਲਸ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਐਨਾ ਵਧਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇੰਜੀਲ ਦਾ ਬੀ ਖਿਲਾਰਣ ਲਈ ਨਵੇਂ ਖੇਤ ਲੱਭਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਪੱਛਮ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਏਸ਼ੀਆ ਸੀ,⁴² ਜੋ ਰੋਮੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਪੂਰਬ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਦਾ ਅਹਿਮ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਇਲਾਕਾ ਸੀ। ਪੌਲਸ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਸਾਥੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਗੜ੍ਹ, ਅਫ਼ਸੁਸ ਨਗਰ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ।⁴³ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਖੁਦਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਰੋਕਿਆ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰਸਤਾ ਬਦਲਨਾ ਪਿਆ। ‘‘ਉਹ ਫਰੂਗੀਆ ਅਰ ਗਲਾਤੀਆ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਦੀ ਲੰਘ ਗਏ ਕਿਉਂ ਜੋ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਆ ਵਿਚ ਵਚਨ ਸੁਣਾਉਣ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਸੀ’’ (ਆਇਤ 6)। ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਕ ਕਿਵੇਂ ਪੁੰਚਾਈ (ਸ਼ਾਇਦ ਨਬੂਵਤ ਰਾਹੀਂ⁴⁵), ਪਰ ਖੁਦਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਐਤਕੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਸੀ।⁴⁶

ਮੂਸੀਆ ਨਾਂਅ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਰੋਮ ਦੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਇਲਾਕੇ ਬਿਥੂਨੀਆ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।⁴⁷ ‘‘ਤਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੂਸੀਆ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਕੇ ਬਿਥੂਨੀਆ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਯਿਸੂ ਦੇ ਆਤਮਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ’’ (ਆਇਤ 7)। ਆਇਤ 6 ਵਿਚ ਦਰਜ ‘‘ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ’’ ‘‘ਯਿਸੂ ਦੇ ਆਤਮਾ’’ ਨੂੰ ਹੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਿਰਾਲੇ ਵਾਕਾਂਸ਼⁴⁸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇੱਥੇ ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਆਪ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ!

ਉਹ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਬਿਥੂਨੀਆ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਘਬਰਾਏ ਅਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਉਹ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਤ੍ਰੋਆਸ ਪਹੁੰਚ ਗਏ (ਆਇਤ 8), ਜੋ ਪੁਰਾਣੇ ਤ੍ਰੋਏ ਦੇ ਖੰਡਰਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮੀਲ ਤੇ ਇਕ ਰੋਮੀ ਬਸਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਬੰਦਰਗਾਹ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਬਿਸਤਰੇ ਤੇ ਪਿਆ ਉਹਦੇ ਦਿਮਾਗ ‘ਚ ਕਈ ਸਵਾਲ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ:

ਅਤੇ ਪੌਲਸ ਨੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇਕ ਦਰਸ਼ਣ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਇਕ ਮਕਦੂਨੀ ਮਨੁੱਖ ਖੜਾ ਉਹ ਦੀ ਮਿੰਨਤ ਕਰ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਪਾਰ ਮਕਦੂਨੀਆ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਕੇ ਸਾਡੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ। ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਦਰਸ਼ਣ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਓਸੇ ਵੇਲੇ ਅਸਾਂ ਮਕਦੂਨੀਆ

ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਅਸਾਂ ਪੱਕ ਜਾਣਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਸੁਣਾਈਏ (ਆਇਤਾਂ 9, 10)।

ਅਗਲੇ ਪਾਠ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਉਸ ਮਸ਼ਹੂਰ ‘ਮਕਦੂਨੀ ਬੁਲਾਹਟ’ ਤੇ ਅਧਿਐਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਵੇਖਾਂਗੇ ਕਿ ਇੰਜੀਲ ਲਈ ਇਕ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦਾ ਰਾਹ ਖੁੱਲ ਗਿਆ। ਪਰ ਹੁਣ ਲਈ, ਮੈਂ ਆਇਤ 10 ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੁਆਉਣਾ ਚਾਹਾਂਗਾ: ‘ਅਸਾਂ ਮਕਦੂਨੀਆ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਅਸਾਂ ਪੱਕ ਜਾਣਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਹੈ।’⁴ ਵੈਦ ਲੂਕਾ ਨੇ ਜੋ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਲੇਖਕ ਹੈ, ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਦੇਣ ਲਈ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਵਾਚਕ ਪੜਨਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਦਾ ਚੌਥਾ ਮੈਂਬਰ ਤ੍ਰੋਆਸ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ।

ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਲੂਕਾ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲਿਆ? ਇਸ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਸੁਭਾਵਕ ਵਿਆਖਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਅਤੇ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਕਿਸੇ ਵੈਦ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਗਏ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੋਵੇਗੀ) ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੂਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ।⁴⁹ ਪਰ ਇਹ ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਕੇ ਹੋਇਆ,⁵⁰ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਆਦਮੀ ਮਿਲ ਗਿਆ ਜੋ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਦੀ ਟੀਮ ਦਾ ਇਕ ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਸਗੋਂ ਉਸ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਦੋਸਤ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਲੂਕਾ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਕਾਫ਼ੀ ਕੁਝ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਲੜੀ ਦੇ ਪਰਿਚੈ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਦੁਆਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਗੈਰਕੌਮ ਸ਼ਾਇਦ ਯੂਨਾਨੀ ਸੀ (ਕੁਲੁਸੀਆਂ 4: 10, 11, 14), ਰਵਾਇਤ ਮੁਤਾਬਕ ਅੰਤਾਕੀਆ ਤੋਂ ਅਤੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਚਸਮਦੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ (ਲੂਕਾ 1:2)। ਉਹ ਇਕ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਸਮਝਦਾਰ ਆਦਮੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਡਾਕਟਰੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪਾਈ ਸੀ (ਕੁਲੁਸੀਆਂ 4: 14), ਅਤੇ ਪੌਲੁਸ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਉੱਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੇ ਆਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਹਮਸਫ਼ਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕ ਬਹਾਦਰ ਸਾਥੀ, ਕਲੀਸੀਆ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਮਰਪਤ ਅਤੇ ਇਕ ਇਮਾਨਦਾਰ ਦੋਸਤ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਸੀ (ਫਿਲੇਮੋਨ 24; 2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 4: 11)।

ਅਜੇ ਮੈਂ ਲੂਕਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਤੇ ਹੀ ਧਿਆਨ ਦੁਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ: ਉਹ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਡਾਕਟਰ ਅਤੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਦੋਸਤ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਿਮਾਗ਼ੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ (‘ਸਭ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਦੀ’ ਫਿਕਰ [2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 11:28]) ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜਿਸਮਾਨੀ ਤਕਲੀਫ਼ (ਆਪਣੇ ‘ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਕੰਡਾ’ [12:7-9]) ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਮੇਰੇ ਖ਼ਿਆਲ ‘ਚ ਲੂਕਾ ‘ਉਹੀ ਆਦਮੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਚਲਾਈ ਰੱਖਿਆ।’ ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚਲਾਈ ਰੱਖਦਾ ਹੈ? ਮੈਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸ਼ਖ਼ਸ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅਹਿਮ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਕੋਈ ਹੋ ਜੋ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਚਲਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ? ਲੂਕਾ ਵਾਂਗ, ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਆਪਣੀ ਐਨੀ ਵੱਡੀ ਸੇਵਕਾਈ ਕਰਕੇ ਦੂਜੇ ਲੋਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਦਲੇਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੌਲੁਸ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਤ੍ਰੋਆਸ ਤੋਂ ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਤੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਪੌਲੁਸ ਦੀ ‘ਫ਼ੀਮ ਟੀਮ’⁵¹ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੀ।

ਸਾਰ

ਇਕ ਨਬੀ, ਇਕ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਅਤੇ ਇਕ ਡਾਕਟਰ ਸਭ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ। ਪਰ ਸਭ ਇੱਕੋ ਮਕਸਦ ਲਈ ਸਮਰਪਤ ਸਨ। ਅਗਲੇ ਪਾਠਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਲੇਰਾਨਾ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਾਂਗੇ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਮਹਾਂਦੀਪ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਯੂਰੋਪ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰੀ ਦੁਆ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਨੇੜੇ ਵੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਤੁਸੀਂ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਸਕੋ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਸਿਖਾ ਸਕੋ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਆ ਸਕੋ। ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਨੂੰ ਮਸੀਹੀ ਸਾਥੀ ਵਿਚ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਖਾਂਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਟੀਮ ਬਣਾਓ ਜਿਹਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹੋਣ।

ਇਕ ਨਾਲੋਂ ਦੋ ਚੰਗੇ ਹਨ ... ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਉਹ ਡਿੱਗ ਪੈਣ ਤਾਂ ਇਕ ਜਣਾ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਚੁੱਕੇਗਾ ਪਰ ਹਾਏ ਉਹਦੇ ਉੱਤੇ ਜਿਹੜਾ ਇਕੱਲਾ ਡਿੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜੋ ਉਹ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਖੜਾ ਕਰੇ! ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਇਕ ਉੱਤੇ ਪਰਬਲ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਉਹ ਦੇ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤਿਹਰੀ ਰੱਸੀ ਝੱਬਦੇ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟਦੀ (ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 4:9-12)।

ਸਰਮਨ ਨੋਟਸ

ਇਸ ਪਾਠ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਦੇਸਤੀ ਉੱਤੇ ਸਬਕ ਦੇ ਰੂਪ ਉੱਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੀਲਾਸ, ਤਿਮੋਥਿਉਸ, ਅਤੇ ਲੂਕਾ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਅਨੰਦ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੀਲਾਸ ਉੱਤੇ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਦ ਕਿ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਉੱਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਤੇ ਸਾਡੇ ਬਾਕੀ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਇਹ ਹਵਾਲੇ ਵੀ ਵੇਖ ਲਓ: ਰੋਮੀਆਂ 16:21; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 4:17; 16:10, 11; 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 11:1, 19; ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 1:1; 2:19-23; ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 1:1; 1 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 1:1; 3:2; 5, 6; ਫਿਲੇਮੋਨ 1; ਇਬਰਾਨੀਆਂ 13:23 ਅਤੇ 1 ਅਤੇ 2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਪੂਰਾ (ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ 1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 1:18; 4:12; 2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 1:2-4, 6; 4:9, 13)। ਲੂਕਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਦਾ ਵਧੀਆ ਵਸੀਲਾ *ਟਰੁੱਥ ਫਾਰ ਟੁਡੇ* ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਤਾਬ "ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ, 1" ਦਾ ਪਰਿਚੈ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਲੂਕਾ ਬਾਰੇ ਉਸ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਹੁਣੇ ਸਮਾਂ ਹੈ।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਅਥੋਨੇ ਇਕ ਅਪਵਾਦ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਹਲਾਤ ਕਰਕੇ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਨਤੀਜੇ ਸੰਤੋਸ਼ਜਨਕ ਨਹੀਂ ਸਨ।
²ਪੌਲਸ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਦਿਆਂ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 9: 24-27) ਮੈਂ ਅਥਲੈਟਿਕ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।
ਇਸ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਤੌਰ ਤੇ ਖੇਡੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਓ।³ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਅਤੇ ਲੂਕਾ ਪੌਲਸ ਦੇ ਮਰਨ
ਤਕ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।⁴ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਆਏ 15: 22 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ।⁵ਸੀਲਾਸ
ਯਰੂਸਲਮ ਨੂੰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ (ਪਿਛਲੇ ਪਾਠ ਵਿਚ 15: 33, 34 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹ
ਅੰਤਰੀਕੀਆ ਵਿਚ ਗਿਆ ਜਦ ਪੌਲਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਯਰੂਸਲਮ ਵਿਚ ਬੁਲਾਇਆ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ।⁶ਸੀਲਾਸ ਨੇ ਦੂਜੀ
ਯਾਤਰਾ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ (ਅਤੇ ਤਕਲੀਫ਼ ਝੱਲੀ) (16: 19, 25, 29; 17: 4, 10, 14,
15; 18: 5)।⁷ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 1: 19 ਕੁਰਿੰਥੁਸ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਹੈ ('ਸਿਲਵਾਨੁਸ' ਉਹਦੇ ਨਾਂਅ
ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਰੂਪ ਹੈ)। ਪੌਲਸ ਨੇ ਕੁਰਿੰਥੁਸ ਤੋਂ ਥੱਸਲੁਨੀਕੇ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਨਾਂਅ ਦੇ ਚਿੱਠੀਆਂ ਸੀਲਾਸ ਤੋਂ
ਲਿਖਵਾਈਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ (1 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 1: 1; 2 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 1: 1)। ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਦੂਜੀ
ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪੌਲਸ ਨਾਲ ਸੀਲਾਸ ਦਾ ਕੀ ਸਬੰਧ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਐਨਾ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਲਾਸ ਬਾਅਦ ਵਿਚ
ਪਤਰਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪਤਰਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਪੱਤਰੀ ਉਸ ਤੋਂ ਲਿਖਵਾਈ (1 ਪਤਰਸ
5: 12)।⁸ਟਰੁੱਥ ਫ਼ਾਰ ਟੁਡੇ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਤਾਬ 'ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ, 2' ਵਿਚ 9: 30 ਤੇ ਨੋਟਸ ਵੇਖੋ।
ਗਲਾਤੀਆਂ 1: 21 ਵੀ ਵੇਖੋ।⁹ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਪੌਲਸ ਦੀਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਵਾਲਾ ਨਕਸ਼ਾ ਵੇਖੋ।¹⁰ਕਿਲਕੀਆ
ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਭਲਾ ਪੌਲਸ ਤਰਸੁਸ ਵਿਚ ਗਿਆ? ਭਲਾ ਉਹਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਉਹਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ?

¹⁰ਲੂਕਾ ਨੇ ਇਹ ਵੇਰਵਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਕਿਲਕੀ ਤੋਂ ਗਲਾਤੀਆ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਇਹੀ ਰਸਤਾ ਸੀ।
¹¹ਜੇ ਆਇਤ 1 ਤੇ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਦਰਬੇ ਜਾਂ ਲੁਸਤ੍ਰਾ
ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ (ਭਾਵੇਂ 'ਉੱਥੇ' ਦਾ ਸੁਭਾਵਕ ਪੂਰਵ ਪਦ ਲੁਸਤ੍ਰਾ ਹੀ ਹੈ)। ਪਰ ਜੇ ਆਇਤ 2 ਵੀ ਧਿਆਨ
ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਪੱਕਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਲੁਸਤ੍ਰਾ ਦਾ ਹੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਇਤ
2 ਵਿਚ ਲੁਸਤ੍ਰਾ ਅਤੇ ਇਕੋਨਿਉਮ ਦਾ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। (ਜੇ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਦਰਬੇ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ
ਉਹਦੇ ਲੁਸਤ੍ਰਾ ਅਤੇ ਇਕੋਨਿਉਮ ਵਿਚ ਨੇਕਨਾਮ ਹੋਣ ਦਾ ਪਰਿਚੈ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹਦੇ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਸ਼ਹਿਰ
ਵਿਚ ਨਹੀਂ)।¹²ਜੇ. ਡਬਲਯੂ. ਮੈਕਗਰਵੇ, ਨਿਊ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਐਕਟਸ ਆਫ਼ ਅਪੋਸਟਲਜ਼, ਅੰਕ 2 (ਡਿਲਾਈਟ,
ਆਰਕੈਂਸਾ: ਗੋਸਪਲ ਲਾਈਟ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., ਮਿਤੀ ਰਹਿਤ), 48. ¹³ਕੈਨ ਆਰ. ਡਰੂਮ, 'ਸੀਨਜ਼ ਇਨ
ਫ਼ਿਲਿੱਪੀ,' ਐਕਟਸ, ਦ ਸਪ੍ਰੈਡਿੰਗ ਫ਼ਲੋਮ (ਸਰਸੀ, ਆਰਕੈਂਸਾ: ਹਾਰਡਿੰਗ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, 1989), 187.
¹⁴ਪੌਲਸ ਨੇ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੂਨੀਕੇ ਵਾਂਗ ਲੋਈਸ ਵੀ ਮਸੀਹੀ ਬਣ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ 2
ਤਿਮੋਥਿਉਸ 1: 5 ਤੋਂ ਇਹੀ ਲਗਦਾ ਹੈ।¹⁵ਗੱਭਰੂ ਜਾਂ ਟੀਨਏਜ ਭਾਵ 13 ਤੋਂ 19 ਸਾਲ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਲਈ
ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਕਗਰਵੇ ਨੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਕਿ ਪੌਲਸ ਦੀ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਯਾਤਰਾ ਸਮੇਂ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਪੰਦਰਾਂ
ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਵੀਹ ਕੁ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਨੂੰ 'ਜਵਾਨ' ਹੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ
(1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 4: 12), ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵੇਲੇ ਉਹ ਯਕੀਨਨ ਛੋਟਾ ਹੀ
ਹੋਵੇਗਾ।¹⁶ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ 14: 20 ਤੇ ਨੋਟਸ ਵੇਖੋ।¹⁷ਕਈ ਵਾਰ ਮਾਪੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ
ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਵਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ
ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਖੁਦਾ ਦੀ ਹੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਤੁਸੀਂ
ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ/ਨਾਨਾ-ਨਾਨੀ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ
ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਣ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਕਰਨ।¹⁸ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਆਏ
'ਪੂਜਾ ਤੋਂ ਗਾਲਾਂ ਤਕ' ਪਾਠ ਵਿਚ 14: 6 ਤੇ ਨੋਟਸ ਵੇਖੋ।¹⁹ਉਸ ਵਕਤ ਵਿਆਹ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ
ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਮੈਂ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਵਿਆਹ ਯੂਨੀਕੇ ਦਾ ਆਪਣਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਹਦੇ ਬਾਪ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ
ਸੀ। ਪੌਲਸ ਨੇ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਉੱਤੇ ਉਹਦੇ ਨਾਨੇ ਦੇ ਚੰਗੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ
ਹੈ ਕਿ ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਿਸੇ ਗ਼ੈਰ ਯਹੂਦੀ ਨਾਲ ਮਾਲੀ ਕਾਰਣਾਂ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ।²⁰ਪੌਲਸ
ਨੇ ਲੋਈਸ ਅਤੇ ਯੂਨੀਕੇ ਨੂੰ ਵਚਨ ਨਾਲ ਬੇਹੱਦ ਮੁਹੱਬਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ
ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਦੀ ਸੁਨਤ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਬੇਹਤਰ ਵਿਆਖਿਆ ਇਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਉਹਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾ

ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਪਪਤਨੀਆਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਸਗੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀਆਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਹੀ ਪੂਰਾ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ।

²¹ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਮਸੀਹੀ ਦੇ ਗੈਰ ਮਸੀਹੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਜਦ ਇਕ ਜਣਾ ਮਸੀਹੀ ਬਣ ਜਾਵੇ ਪਰ ਉਹਦਾ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਮਸੀਹੀ ਨਾ ਬਣੇ ਤਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵੰਡੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ²²ਜੇ ਮੈਕਗਰਵੇ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੌਲਸ ਦੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਸਮੇਂ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਅਠਾਰਾਂ ਕੁ ਸਾਲ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ²³'ਪੌਲਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਯਾਤਰਾ' ਵਾਲਾ ਨਕਸ਼ਾ ਅਤੇ 'ਪੂਜਾ ਤੋਂ ਗਾਲਾਂ ਤਕ' ਪਾਠ ਵਿਚ 14:6 ਤੇ ਨੋਟਸ ਵੇਖੋ। ²⁴ਸਤਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸਾਂ ਅਤੇ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹੋਣ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਮੰਡਲੀ ਵਿਚ ਹਰ ਔਤਵਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਇਹ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਉੱਥੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ²⁵ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤਰਕਸੰਗਤ ਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਐਲਡਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਸਮਾਰੋਹ ਉਸ [ਤਿਮੋਥਿਉਸ] ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਵੱਖ ਕਰਨਾ ਸੀ; ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਮਕਸਦ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ²⁶ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਟੀਕਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 16:10 ਅਤੇ 2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 1:6, 7 ਵਰਗੀਆਂ ਆਇਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹੀ ਸੁਝਾਅ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 4:13 ਨੂੰ ਨਾ ਭੁੱਲੋ। ²⁷ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮੈਥੋਂ ਵੱਖ ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ 16:1 ਅਤੇ 3 ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਵਾਕ ਇਹੀ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿੰਨਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਨੂੰ ਨਾਲ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਯੂਨੀਕੋ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ²⁸ਦੂਜਾ ਕਾਰਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਮੰਡਲੀਆਂ ਦਾ ਨਾ ਮਿਲਣਾ ਹੈ। ²⁹ਇੱਥੇ 'ਯੂਨਾਨੀ' ਤੋਂ ਭਾਵ 'ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਗੈਰ ਯਹੂਦੀ' ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ³⁰ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਿਲਾਸਫੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ 'ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗ ਸਕਦਾ ਕਿ ਬੱਚੇ ਦਾ ਪਿਤਾ ਕੌਣ ਹੈ, ਪਰ ਬੱਚੇ ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਮਾਂ ਯਹੂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬੱਚਾ ਯਹੂਦੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।

³¹ਸੁੰਨਤ ਵਾਸਤੇ ਪੌਲਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਸੀ (ਗਲਾਤੀਆਂ 5:6; 6:15); ਇਹ ਗਲਤ ਤਾਂ ਹੀ ਸੀ ਜੇ ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬੱਧੀ ਜਾਂਦੀ। ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ ਕਿ ਸੁੰਨਤ ਦੀ ਰਸਮ ਸ਼ੁਰੂ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਹੀ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 7:22) ਭਾਵ ਮੂਸਾ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ³²ਐਫ਼. ਐਫ਼. ਬਰੂਸ, *ਦ ਬੁਕ ਆਫ਼ ਐਕਟਸ*, ਸੰਸ਼ੋ. ਸੰਸਕ. ਦ ਨਿਊ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1988), 304. ³³ਵਾਰੇਨ ਡਬਲ ਯੂ. ਵਿਯਰਸਬੇ, *ਦ ਬਾਈਬਲ ਐਕਸਪੋਜ਼ਿਸ਼ਨ ਕਮੈਂਟਰੀ*, ਅੰਕ 1 (ਵ੍ਰੀਟਨ, ਇਲਿਨੋਇਸ: ਵਿਕਟਰ ਬੁਕਸ, 1989), 467. ³⁴ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਨੂੰ ਸੁੰਨਤ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਨਾਲ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਫੇਰ ਉਹਨੇ ਬਚਾਏ ਜਾਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਪੌਲਸ ਦਾ ਹਮਸਫ਼ਰ ਬਣਨ ਲਈ ਸੁੰਨਤ ਕਰਵਾਉਣੀ ਸੀ, ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪੌਲਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ³⁵ਜਵਾਨ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ (ਤੀਤੁਸ 2:3-5); ਕਿਉਂਕਿ ਗੱਲ ਜਵਾਨ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਸ ਪਾਠ ਵਿਚ ਜਵਾਨਾ ਉੱਤੇ ਹੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ। ³⁶ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ 'ਪੌਲਸ-ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ' ਆਖਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਿਖਾਉਣਾ ਦੇ ਦੂਜੇ ਢੰਗਾਂ ਉੱਤੇ ਸ਼ੱਕ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਢੰਗ ਵਿਚ ਡਾਇਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹਨ। ³⁷ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲਸ ਨੇ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਉੱਤੇ ਉਦੋਂ ਤਕ ਹੱਥ ਨਾ ਰੱਖੇ ਹੋਣ ਜਦ ਤਕ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ³⁸ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੰਡਲੀਆਂ ਕਾਇਮ ਹੋਈਆਂ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ³⁹ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਕਿੱਥੋਂ ਤਕ ਹੈ, ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਆਏ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 15 ਅਧਿਆਇ ਤੇ ਨੋਟਸ ਵੇਖੋ। ⁴⁰ਪੌਲਸ ਦੇ ਉੱਥੇ ਜਾਣ ਦਾ ਖ਼ਾਸ ਮਕਸਦ ਇਹੀ ਸੀ। ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਪੌਲਸ ਅਤੇ ਸੀਲਾਸ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਦਿਲੇਰੀ ਨਾਲ 'ਈਮਾਨ ਵਿਚ ਮਜ਼ਬੂਤ' ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਬੁਠੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਖ਼ਬਰਦਾਰ ਕਰਕੇ ਵੀ 'ਈਮਾਨ ਵਿਚ ਮਜ਼ਬੂਤ' ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

⁴¹ਇਹ ਲੂਕਾ ਦੀ ਤੀਜੀ 'ਪ੍ਰੋਗਰੈਸ ਰਿਪੋਰਟ' ਹੈ। ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਕਿ 'ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਈਆਂ' ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਵਧੀਆਂ ਸਨ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਵੱਧਦੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਡੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ⁴²ਇਹ ਅੱਜ ਦਾ ਏਸ਼ੀਆ ਮਹਾਦੀਪ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਸ ਵਕਤ ਦਾ ਰੋਮੀ ਇਲਾਕਾ ਸੀ। ⁴³ਅਗਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨੇ ਇੱਥੇ ਹੀ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੀ (18:19-21; 19:1)। ⁴⁴ਐਫ਼. ਜੇ. ਏ. ਹੋਰਟ, *ਪ੍ਰੋਲਿਗੋਮਿਨਾ ਟੁ ਰੋਮਨਜ਼ ਐਂਡ ਇਫਿਸ਼ਿਅੰਜ਼* (ਲੰਦਨ: ਪੰਨਾ ਰਹਿਤ, 1895), 83. ⁴⁵ਵੇਖੋ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 20:23; 21:4, 10, 11. ਬੇਸ਼ੱਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਕ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ। ⁴⁶ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਏਸੀਆ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 19), ਸੋ ਇਹ ਜਵਾਬ 'ਨਾ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਅਜੇ ਨਹੀਂ' ਸੀ। ਖੁਦਾ ਨੇ ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਸੀ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 16:8, 9)। ⁴⁷ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇੰਜੀਲ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਇਆ, ਸ਼ਾਇਦ ਪਤਰਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ (ਵੇਖੋ 1 ਪਤਰਸ 1:1)। ⁴⁸'ਯਿਸੂ ਦਾ ਆਤਮਾ' ਵਾਕਾਂਸ਼ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ⁴⁹ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੇ ਮੇਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਕੋਈ 'ਮਸੀਹੀ ਡਾਕਟਰ ਹੈ?' ⁵⁰ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੁਝਾਵਾਂ ਵਿਚ ਲੂਕਾ ਫਿਲਿਪੋ ਦੇ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ; ਉਹ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਸੀ; ਲੂਕਾ ਫਿਲਿਪੋ ਤੋਂ ਆਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਪੌਲੁਸ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਆਉਣ ਲਈ ਮਨਾਉਣ ਆਏ ਸਨ। ਆਇਤ 10 (ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲੀਆਂ ਆਇਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਕਾਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ)।

⁵¹'ਡੀਮ ਟੀਮ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹਾਲ ਹੀ ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਟੀਮ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ।